

Iwan Głowackyj

Z historii Izby Adwokackiej we Lwowie

Palestra 51/11-12(587-588), 130-132

2006

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Z historii Izby Adwokackiej we Lwowie

Lwowska Izba Adwokacka była jedną z najważniejszych, a zaryzykuję twierdzenie, że najważniejszą izbą adwokacką międzywojennej Polski. Złożyło się na to wiele przyczyn. Przede wszystkim należy pamiętać, że od drugiej połowy XIX wieku do 1939 r. Izba lwowska była największą pod względem liczby członków spośród innych izb Królestwa Galicji, a potem Polski. Na początku XX w. liczyła ona ponad trzystu adwokatów, w 1913 r. już 1206, a w 1929 r. 1685 adwokatów i 667 aplikantów. W tym samym 1929 r. Izba warszawska liczyła 939 adwokatów oraz 378 aplikantów¹. Znaczący historycy adwokatury słusznie zauważają, że Lwowska Izba Adwokacka dała narodowi polskiemu znaczącą liczbę znanych działaczy politycznych i państwowych, takich jak chociażby Franciszek Smolka, Karol Eugeniusz Lewakowski, Michał Grek, Rudolf Hefner i inni².

Rozwojowi galicyjskiej adwokatury sprzyjały okoliczności polityczne. Znany jest fakt, że polityka cesarstwa habsburskiego była od połowy XIX w. znacznie łagodniejsza w stosunku do mieszkańców ziem zabranych w I i III zaborze, aniżeli w pozostałych zaborach.

Austriackie ustawodawstwo stawiało przed adwokatami wysokie wymagania, począwszy od wprowadzenia zmiennych i wysokich wymogów wstąpienia do adwokatury, a kończąc na przepisach o udzielaniu pomocy prawnej. Już ustawa o sądach z 1 maja 1781 r.³ wymagała od osoby mającej zamiar zostać adwokatem wyższego wykształcenia prawniczego, stopnia doktora praw, odbycia praktyki u adwokata bez określenia jej okresu oraz złożenia niełatwych egzaminów. Poza tym kandydat do adwokatury musiał mieć nieposzlakowaną opinię, nie mógł posiadać jakichkolwiek zobowiązań oraz miał dobrze zachowywać się w życiu prywatnym.

Dekretem cesarskim z 1802 r. wprowadzono dla kandydatów do adwokatury nowy wymóg – po odbyciu stażu u adwokata kandydat musiał otrzymać od cesarza pozwolenie

¹ Z. Gełb, *Wolność przesiedlania się a pauperyzacja adwokatury*, „Głos Prawa” 1929, nr 7–8, s. 296; Sprawozdanie Lwowskiej Izby Adwokatów za 1926 rok, Lwów 1927, s. 39; *Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 1929*, s. 501.

² F. Sadurski, *Izba Lwowska*, „Palestra” 1998, nr 3–4, s. 114.

³ В. Лицняк, *Українські адвокатські апліканти в Галичині*, „Ювілейний альманах Союзу Українських Адвокатів у Львові”, Львів 1934, s. 109.

na złożenie egzaminu adwokackiego. Było to nic innego, jak „prototyp” zasady *numerus clausus* w adwokaturze, za pomocą której regulowano liczbę adwokatów w monarchii. W 1826 r. mocą dekretu cesarskiego wprowadzono zasadę, że adwokat mógł wykonywać swoje obowiązki jedynie po otrzymaniu pozwolenia od ministra sprawiedliwości. Owo prawo nominacji dało szerokie możliwości różnego rodzaju nadużyć ze strony władzy. Często aplikanci po zakończeniu praktyki u adwokata (aplikacji) przez wiele lat oczekiwali na nominację, a inni nie spodziewali się, że ją kiedykolwiek otrzymają.

W ustawie o tymczasowym ustroju adwokatury z 16 sierpnia 1849 r.⁴ przewidziano utworzenie izb adwokackich, jako organów samorządu adwokackiego, oraz określono sposób rozpatrywania spraw dyscyplinarnych adwokatów. W dalszym ciągu utrzymano wysokie wymagania w stosunku do kandydatów do adwokatury (austriackie obywatelstwo; niesplamiona reputacja; wyższe wykształcenie prawnicze uzyskane na austriackich wydziałach prawa i stopień doktora praw; złożenie egzaminu adwokackiego; odbycie w sądach i prokuraturze trzyletniej praktyki – przy posiadaniu stopnia doktora praw, lub pięcioletniej – gdy takiego stopnia kandydat nie posiadał). Zdanie egzaminu adwokackiego nie było sprawą łatwą. Zgodnie z rozporządzeniem ministra oświaty z 7 sierpnia 1850 r. egzamin składał się z dwóch etapów: ustnego (jako pierwszego) i pisemnego. Na egzaminie ustnym kandydat musiał wykazać poziom przygotowania teoretycznego z prawa cywilnego i karnego, a na pisemnym udowodnić, że będzie umiał sporządzić pisma procesowe. Do egzaminu adwokackiego można było przystąpić tylko dwa razy⁵.

Proces zmierzający do nadania adwokaturze austriackiej autonomii zakończył się przyjęciem w lipcu 1868 roku ustawy o ustroju adwokatury. W ten sposób potwierdzono samorząd adwokacki i autonomię adwokatury, zlikwidowano ostatecznie uprawnienie ministra sprawiedliwości w zakresie dopuszczania adwokata do wykonywania zawodu. Zmieniono też wymogi w stosunku do kandydatów do adwokatury. Przede wszystkim postanowiono, że kandydat ma przejść siedmioletnią praktykę prawniczą (aplikację). Składanie egzaminu adwokackiego i stopień doktora praw nie były konieczne i można je było zastąpić pięcioletnim doświadczeniem na stanowisku radcy sądu⁶.

Lwowska Izba Adwokacka utworzona została wkrótce po przyjęciu ustawy o tymczasowym ustroju adwokatury z 16 sierpnia 1849 r.⁷. Powstały wówczas również izby w Przemysłu, Tarnopolu, Samborze, Złoczowie i Stanisławowie. Posiadały one niewielką liczbę adwokatów. Na przykład w 1869 roku Izba tarnopolska, która obejmowała także okręg Czortkowski, miała 16 adwokatów, a samborska w 1863 r. – 6 adwokatów⁸. W następnych latach te niewielkie izby połączyły się z lwowską.

1 kwietnia 1872 r. przyjęto w Austrii adwokacki statut dyscyplinarny. Przewidywał on utworzenie przy każdej izbie adwokackiej Rady Dyscyplinarnej, która wybierana była przez wszystkich adwokatów izby na okres 3 lat. Postępowanie dyscyplinarne przeciwko adwokatowi rozpoczynano uprzednim śledztwem: pytano obwinionego i inne współwinne osoby, robiono

⁴ Dziennik Ustaw Państwa 849, Nr 364.

⁵ M. В. Никифорок, *Адвокатура на Буковині в період її входження до Австрії*, „Науковий вісник Чернівецького університету”, Сер. „Правознавство”, Випуск 14, Чернівці 1997, s. 73.

⁶ M. В. Никифорок, *Адвокатура на Буковині в період її входження до Австрії*, s. 76.

⁷ A. Niemirowski, *Pogląd dziejowy i zasadniczy na stanowisko obrońcy*, Warszawa 1869, s. 78.

⁸ В. Лициняк, *Українські адвокатські апіканти в Галичині*, s. 110.

konfrontacje „oko w oko” i przeprowadzono inne czynności. W statucie dyscyplinarnym znajdował się zamknięty katalog kar dyscyplinarnych w stosunku do adwokatów: nagana, grzywna do 300 koron (później do 600), tymczasowe zawieszenie na stanowisku, na okres do roku (dla kandydatów przedłużenie okresu praktyki o ten sam okres) i skreślenie z listy adwokatów. Wykreślony miał możliwość po trzech latach starać się o ponowny wpis na listę.

Złotym czasem w historii Lwowskiej Izby Adwokackiej był okres międzywojenny. Duża liczba adwokatów w zasadzie nie rzutowała na jakość przygotowania zawodowego. Świadczą o tym chociażby coroczne sprawozdania z postępowań Rady Dyscyplinarnej, w których brak jest informacji o skargach na nieprofesjonalną pomoc adwokata.

Na czele Izby stali znani adwokaci, których autorytet był niekwestionowany u adwokatów trzech głównych nacji: Polaków, Ukraińców i Żydów. Wypada przywołać tu słowa znanego ukraińskiego adwokata S. Szuchewycza, który w swoich wspomnieniach o wrażeniach po pierwszym wystąpieniu przed sądem napisał, że jego przemowa spodobała się samemu Michałowi Grekowi – prezydentowi Izby Adwokackiej⁹.

Za czasów prezydentury Michała Greka w organach Izby zasiadało wielu wybitnych adwokatów, wśród nich publicystów, uczonych i poetów, np. Jan Pieracki, Anzelm Lutwak, Marian Głuszkiewicz, Leon Wolf, Jarosław Oleśnicki, Julian Karol Nowotny i inni.

Izba lwowska w znacznej mierze przyczyniła się do zorganizowania pierwszego ogólnopolskiego Zjazdu Adwokatów w 1914 r.¹⁰. Ze źródeł wynika, że na Zgromadzeniu Ogólnym Izby Lwowskiej w dniu 13 lutego 1913 r. wybrano Komitet Organizacyjny Pierwszego Ogólnopolskiego Zjazdu Adwokatów Polskich w składzie dwunastoosobowym. Większość problemów związanych z przygotowaniem Zjazdu udało się adwokatom lwowskim rozwiązać bardzo sprawnie¹¹.

Wypada przytoczyć chociażby fragment interesujących informacji z tego niecodziennego wydarzenia w polskim życiu prawniczym. Zjazd obradował w sali Rady Miejskiej Lwowa, co świadczyło o bardzo dobrym nastawieniu Rady do adwokatury. Ponadto w Zjeździe wzięli udział m.in.: Namiestnik Galicji prof. Tadeusz Pilat, prezydent Lwowa Józef Neumann z wszystkimi wiceprezydentami, prezydent Wyższego Sądu Krajowego Adolf Czerwiński i wiceprezydent Przyłuski, prezydent Wyższego Sądu w Krakowie Kilian, pięciu kierowników sądów lwowskich. Słowa prezydenta Lwowa Neumanna, z którymi zwrócił się on do przybyłych na Zjazd, można przytoczyć na zakończenie tego przyczynku do historii Lwowskiej Izby Adwokackiej: „Gród nasz starodawny raduje się dziś z powodu zaszczytu goszczenia w swych murach tylu mężów nauki polskiej, niosących wysoko sztandar prawa, które jest podstawą życia publicznego i prywatnego, i wkracza w nie bezpośrednio. Adwokatura polska bierze wielki udział w budowie gmachu naszej przyszłości, w pracy, która w tym celu łączy wszystkie stany”.

Niestety, historia Lwowskiej Izby Adwokackiej czeka ciągle na swoich badaczy.

Przekład: *Janusz Kanimir*

⁹ С. Шухевич, *Моє життя*, Спогади, Лондон 1991, s. 140.

¹⁰ Pomysłodawcą i głównym realizatorem Zjazdu był Związek Adwokatów Polskich – A. R.

¹¹ Szerzej na ten temat zob. *Sprawy związkowe w 1913*, „Czasopismo Adwokatów Polskich” 1913, nr 1, s. 2–3.